

Eğitim Psikolojisi

Yrd. Doç. Dr. Erkan Atalmış

3. Hafta

Gelişim ve Öğrenme Psikolojisine Giriş

- Öğrenme Hedefleri
 - Gelişimle ilgili temel kavramları tanımlayabilecek
 - Gelişim alanlarını kavrayabilecek.
 - Gelişim ilkelerini açıklayabilecek.
 - Gelişim dönemlerini tanımlayabilecek.
 - Gelişim görevlerini açıklayabilecek.
 - Gelişimin psikolojik ve çevresel temellerini kavrayabilecek.
 - Öğretmenler için gelişimin doğasını bilmenin önemini ana hatlarıyla açıklayacak.

Derse Bakış (Psikolojiye Giriş)

- Gelişimle İlgili Temel Kavramlar
- Gelişim Alanları
- Gelişimin Biyolojik ve Çevresel Temelleri
- Gelişimin İlkeleri
- Gelişim dönemleri ve Gelişim Görevleri
- Öğretmenler için Gelişimin Doğasını Bilmek Neden Önemlidir?

Düşünelim, Tartışalım

1. İlk çocukluk gelişim görevleri gerçekleşmediği zaman, bunun yansımaları nasıl olabilir?
2. Akranlarına göre çok geç ilköğretime başlayan bir kişinin öğrenmesi ve başarı durumu nasıl olabilir?
3. Gelişimde öğrenme ve yaşantı mı, yoksa kalıtım mı daha önemlidir?

Gelişim

- Gelişim, doğum öncesi dönemden yaşamın sonuna kadar devam eden bir süreç olarak ele alınır.
- Bu sebepten dolayı bilim insanları sadece tanımından ziyade kavram, ilke, aşamaları ve neden-sonuç ilişkilerini araştırmıştır.

Gelişim ile Temel Kavramlar

- **Gelişim** > Döllenmeden ölüme kadar süren yaşam dönemi içinde gözlenen düzenli ve sürekli (nitelik ve nicelik boyutunda) değişikliklerdir.

1. Büyüme
2. Olgunlaşma
3. Öğrenme
4. Hazır Bulunuşluk
5. Gelişme

1. Büyüme

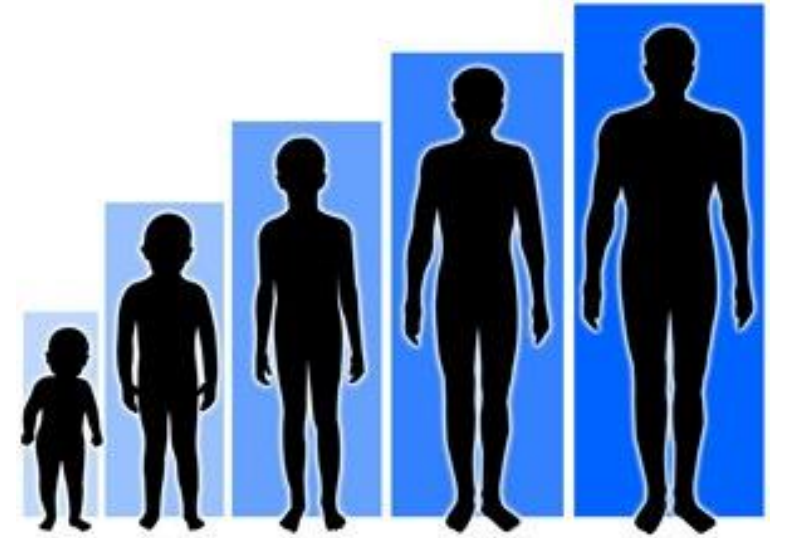
1. Bireyin fizik yapısında zamana bağlı olarak meydana gelen nicelik boyutundaki değişiklikler.

- Vücut kütlesinin artması
- Vücudun sayıca artması

Boyun 100 cm den 120 cm e ulaşması

Kilonun 40 kg dan 50 kg a ulaşması

- Büyüme en hızlı doğum öncesinde olur.
- Doğum sonrası en hızlı büyüme 0-1 yaş arasındadır.
- Sonraki hızlı dönem ise ergenliktir.

2. Olgunlaşma

- Büyüyen organizmanın kendinden beklenen işlevleri yetirebilecek fizyolojik güce ulaşmasıdır.
- Bireyin bir işi yapabilecek düzeye ulaşması

Büyüme olmadan olgunlaşma olmaz

Olgunlaşma, Öğrenme için şarttır.

- Yeterli bacak büyüklüğüne ulaşmadan, yürüme gerçekleşme

3. Öğrenme

- Tekrar ve yaşantı sonucu davranışta gözlenen kalıcı değişiklikleri kapsar.
- Yaşantı ürünü, kalıcı izli davranış değişikliğidir.
- Mevcut kalıtsal potansiyelin, uygun çevre koşullarında geliştirilerek yaşantıların kalıcı izli olmasını sağlamak.
- Öğrenmede belirli bir büyüme ve olgunlaşma olmalıdır.
- Piyano öğrenmek = Kas gelişimi + Kullanım için olgunluk

4. Hazırbulunuşluk

- Yeni bir öğrenme durumunda, bireyin önceden sahip olduğu özelliklerin tümünü kapsar
- Bireyin olgunlaşma ve öğrenme sonucu belirli davranışı yapmaya hazır olması demektir.
- Örneğin; bisiklet kullanmak için yeterli Hazırbulunuşluk düzeyinde olan bir çocuk; bisiklet kullanmaya isteklidir, bisikleti kullanmak için gerekli olan kaslar ve diğer organları yeterli olgunluğa erişmiştir, bisikletin nasıl kullanılacağı ile ilgili önkoşul öğrenmelere sahiptir, genel sağlık durumu bisiklete binmesine uygundur.

5. Gelişim

- Canlı varlığın tüm yaşamı boyunca ileriye yönelik tüm değişiklikleridir.
- Fiziksel Gelişim: Döllenmeden Ölüme kadar geçirdiği büyüme, durgunluk ve çöküş evrelerindeki değişiklikler
- Sosyal Gelişim: Doğumdan yetişkinliğe kadar başka insanlarla olan ilişkileri, ilgi ve duygularının tümüdür.
- **Gelişim** Süreçtir / İleriye doğrudur
- **Gelişme** Sonuçtur (Ürün)
- **Değişim** Farklılaşma. Olumlu-Olumsuz / İleri-Geri

Gelişime Etki Eden Faktörler

- Gelişim, kalıtım ve çevrenin etkileşimi neticesinde gerçekleşmektedir.

1. Kalıtım
2. Çevre
3. Kritik Dönem
4. Tarihsel Zaman
5. Ailenin Çocuk Yetiştirme Tarzı
6. Ailenin Parçalanması
7. Çocukların Doğum Sırası

1. Kalıtım

- İnsanda 46 kromozom vardır: anne(23) + baba(23)
- Herbir kromozomda 20.000 gen vardır.
- Genotip ve Fenotip canlının kalıtımsal yapısını tanımlamaktadır.
 - Genotip: anne babadan kalıtımla sahip olunan genetik kodlamadır. (fiziki yapı, boy uzunluğu, zeka sınırları)
 - Fenotip: Kişiyeye has özellikler kümesidir (spor imkanı, sağlıklı ve aşırı beslenme, bilişsel yapı)

- Anne ve babanıza benzeyen yöneleriniz var mı? Varsa neler? Bunlar dış görünüşle mi yoksa kişilik özelliklerinizle mi ilgili?

3. Kritik Dönem

- Eğitim ortamında bireylerin yaş değişkenine göre belirli becerileri kazanma ve öğrenme konusunda avantajlı olduğu bir dönemdir. Örn, okul çağına gelmiş bir erişkinin okula gitmesi gibi.
- Yaşam süreci içinde gelişme ve büyüme açısından bir takım risklerin olduğu dönemdir.
- Bazı uyarıcıların en güçlü etkiye sahip oldukları zaman dilimleri vardır.
- Bebeğin yürümesinde kritik dönem 1 yaş civarındır.
- Gebeliğin ilk üç ayı kritik dönemdir.

4. Tarihsel Zaman

- Yeniliklerin, değişimlerin oluşturduğu zaman bölümüdür.
- Sosyal çevrede meydana gelen yenilikler, hareketler, değişimler çocuğun gelişimini etkiler.
- Bilgisayar programları Zihinsel Gelişim
İnternet Zihinsel + Sosyal Gelişim
Yeni spor aleti Bedensel Gelişim

5. Ailenin Çocuk Yetiştirme Tarzı

- Aile içinde bebeğe yaşamının ilk yılında gösterilecek sevgi ve sıcak yakınlık, onun temel güven duygusunu kazanmasında önemli rol oynamaktadır.
- Her davranış için katı kurallar koyan, cezalandırıcı, istek ve dileklerin açıklamasını engelleyen sınırlandırıcı ana-babaların çocuklarının, kuralcı, otoriter, çocuklara karşı düşmanca davranan, despot oldukları gözlenmiştir.
- Anne-baba, çocuğun davranışlarını ne aşırı derecede kontrol edip kısıtlamalı, ne de çocuğun her istediği şeyi yapmalıdır. Tutarlı ve güven verici bir tutuma sahip olmalıdır.

6. Ailenin Parçalanması

- Ailenin dağılması, boşanmalar, tüm çocuklar için sancılıdır, acı vericidir. Küçük çocuklar daha çok etkilenmekte, hatta olaylardan kendini sorumlu tutmaktadır. Büyük yaşlardaki çocuklar ise boşanma olaylarını daha kolay kabul etmektedirler.

7. Çocukların Doğuş Sırası

- Ana-babalar ilk çocuklarından çok şey beklerler.
- İlk çocukların yüksek motivasyonlu, hırslı, başarılı, kurallara uyan bireyler olarak yetişmelerini beklerler. Buna rağmen kendilerine güveni azdır. Temkinli ve tutuculardır.
- Sonuncu doğan çocukların özellikleri de ilk çocuklara benzeyebilir. Ancak ilk doğanlar genellikle erken olgunlaşırken sonuncular, uzun süre çocuksu kalabilirler. İlk doğanlara göre daha çok ilgi çekmeyi başarabilirler.
- Ortanca çocuklar ise, eğer cinsiyet farkı vb. istenilen özellikleri yoksa ilgi odağı olamazlar. Çok fazla ilgi görmedikleri için, daha bağımsızdırlar. Akranlarıyla daha iyi ilişki kurarlar. Daha mutlu olurlar.

Gelişim İlkeleri

- Gelişim kalıtım ve çevrenin etkileşimiyle gerçekleşir
- Gelişim sürekli bir oluşumdur ve aşamalar halinde gerçekleşir
- Gelişim bir bütünlük içerisinde gerçekleşir (Herhangi bir alandaki gelişim diğerini etkilemektedir)
- Gelişimin kendine özgü yönelimleri vardır (baştan aşağı, içten dışa, genelden özele).
- Gelişim ardışık ve düzenli bir ilerleme ile olur.
- Gelişimde bireysel ayrılıklar vardır

GELİŞİM DÖNEMLERİ VE GÖREVLERİ

1. Bebeklik Dönemi(0–2 yaş)
2. İlk Çocukluk Dönemi(2–6 yaş)
3. Son(ikinci)çocukluk dönemi(6–12 yaş)
4. Ergenlik Dönemi(12–18 yaş)
5. Genç Yetişkinlik Dönemi(18–30 yaş)
6. Orta Yetişkinlik Dönemi(30–60 yaş)
7. İleri Yetişkinlik Dönemi(60–∞)

1.Bebeklik Dönemi(0–2 yaş)

- Nefes almayı öğrenme.
- Doğumu takiben fiziksel çevredeki değişikliklere uyum sağlama.
- Tuvaletini söyleme, tutma becerisini kazanma.
- Uyku düzeni olması.
- Katı yiyecek yemeyi öğrenme.

2.İlk Çocukluk Dönemi(2–6 yaş):

- Konuşmayı ve yürümeyi öğrenme.
- El-göz uyumunu sağlamaya başlama.
- Kendi başına yemek yeme, giyinme, tuvaletini yapma.(öz bakım becerisi)
- Cinsel farklılıklarını öğrenme ve cinsel kimliğini kazanmaya başlama.
- Okuma yazmaya hazır duruma gelme.
- Toplumsal kurallara dair yanlış ve doğru davranışı ayırt etmeye ve toplumsal rolleri öğrenmeye başlama.

3. Son(ikinci)çocukluk dönemi(6–12 yaş)

- Okuma, yazma ve hesaplama ile ilgili üç temel beceriyi geliştirme.
- Kendine karşı olumlu tutumlar oluşturma.
- Kişiler arası ilişkilerini geliştirme, yaşlılarıyla iyi geçinmeyi öğrenme.
- Kendisi için model olan yetişkinleri örnek alarak cinsiyetine uygun rolü geliştirme.
- Sorumluluk almasına ve kendi kararlarını vermesine olanak sağlandığında kişisel bağımsızlığını kazanmaya başlama.
- Vicdan ve değer anlayışının gelişmesi.
- Gündelik yaşama uyum.

4. Ergenlik Dönemi(12–18 yaş)

- Bir yetişkin kadın veya erkek sosyal rolüne erişme.
- Yaşıtlarıyla (her iki cins) yeni ve olgun ilişkilere erişme.
- Bedenini kabul etme ve etkili bir şekilde kullanma.
- Anne baba gibi yetişkinlerden bağımsız olarak duygusal özerklik kazanma.
- Bir mesleğe doğru yönelme ve hazırlanma.
- Toplumsal görevlerini yerine getirebilme ve toplumsal sorumluluklar almaya istekli olma.
- Evliliğe ve aile kurmaya hazırlanma.

5. Genç Yetişkinlik Dönemi(18–30 yaş):

- Eř seğme, aile kurma, evli yaşamayı öğrenme.
- Bir işe girme, işe başlama.
- Yakın ilişkiler kurabileceği arkadaşlar ve sosyal gruplar bulma.
- Vatandaşlık sorumluluklarını üstlenme.
- Ev idare etme.

6. Orta Yetişkinlik Dönemi(30–60 yaş)

- Toplumsal sorumluluklar üstlenirler.
- Ekonomik açıdan düzenini kurup, hayat standartını yükseltir.
- Serbest zamanlarda işleri dışında hoşlandıkları uğraşlar edinir.
- Eşiyle bütünleşmiş bir kişi olarak hayatlarını sürdürürler.
- Kendi anne-babalarına karşı ebeveyn rolü üstlenirler.

7. İleri Yetişkinlik Dönemi (60–∞)

- Azalmış bilişsel güç ve sağlık sorunlarına uyum sağlaması ve sahip olduğu gucu olsunde faaliyette bulunması önemlidir.
- Emekliliğe uyum sağlaması önemli görevlerindedir.
- En önemli streslerden biri olan eşinin olumune uyum sağlaması beklenir.
- Kendilerine uygun ortam hazırlaması ve dönem ozėu daha doyurucu yaşam koşulları oluşturmları beklenir.

